

Szabó Miklós, Vinnai Edina (szerk.)

A törvény szavai

(Miskolc, Bíbor Kiadó, 2018. 313 pp. ISBN 978-615-5536-61-8)

Kovács Tímea

E-mail: kovacs.timea@kre.hu

A jog és a nyelv területén lassan húsz éve vizsgálódó nyelvészekből és jogászokból álló interdiszciplináris kutatócsoport 2014-ben indította a jog mint társadalmi intézményrendszer működésének nyelvi feltételrendszerére irányuló kutatását. A 2014 és 2018 között folytatott munkát, az OTKA K-112172 számú projekt keretében elnyert *A tisztességes eljárás nyelvi aspektusai: A jogi nyelv hatása a joghoz való hozzáférés érvényesülésére* című pályázat támogatta. A kutatás e szakaszában a kutatócsoport tagjai, jogászok és nyelvészek, azt vizsgálták, hogy vajon vannak-e a magyar jogi nyelvnek olyan sajátosságai, melyek a közérthetőségét akadályozzák. A kutatás fenti szakaszát a 2018. május 25-én megtartott *A jogi nyelv érthetősége és a joghoz való hozzáférés* című konferencia zárta. A konferencia anyagából született meg *A törvény szavai* című kötet, amelyben 13 tanulmány kapott helyet.

A tanulmányok fő vizsgálódási területét tekintve két fő részre oszthatók. Az első hat tanulmány a jogi nyelv érthetőségét és az esetlegesen akadályozó tényezőket vizsgálja négy fő nyelvi szempontból: az állítmányi szerkezetek, alanyi szerkezetek, mellérendelés és alárendelés és a központosítás. A második hét tanulmány a jog érthetőségét inkább a jogi praxis, vagyis a mélyebb logikai struktúrák, a történetiség, a bírói gyakorlat, valamint a jogtudomány, a pragmatika, a szemantika és szemiotika közös elméleti keretében való értelmezés szemszögéből kutatja.

Vincze Veronika, az MTA-SZTE Mesterséges Intelligencia Kutatócsoport és Szegedi Tudományegyetem tudományos munkatársa, *A miskolci jogi korpusz nyelvi jellemzői*, című bevezető tanulmányában, részletesen bemutatja a fenti kutatás alapját szolgáló Miskolci Jogi Korpuszt (MJK). A miskolci korpusz az első magyar jogi nyelvre szövegeket tartalmazó nagyméretű korpusz összesen 2,4 millió szövegszót és 150 ezer mondatot tartalmaz (Vincze 2018: 10). A korpusz összeállítása során a kutatók arra törekedtek, hogy a magyar jogi nyelvhasználat lehető legszélesebb spektrumát fedjék le. Ennek megfelelően a korpuszt további – összesen 6 – körülbelül azonos terjedelmű (25 ezer mondatot tartalmazó) részkorpusz al-

kotja (kivételt képez a bírósági átiratokat tartalmazó, 18 ezer mondatból álló korpusz, mely folyamatosan bővül). Fontos kiemelni a korpusz sokszínűségét. A *Kódexjog* részkorpusz öt magyar törvény teljes szövegét tartalmazza; az *Egyéb Jogszabályok*, a fenti öt törvényen felüli törvényekből és egyéb jogszabályokból véletlenszerűen kiválasztott szövegekből áll; az *Ítéletek* részkorpuszban kaptak helyet bírósági ítéletekből véletlenszerűen kiválasztott dokumentumok; A *Magyarázó jellegű szövegek* részkorpuszba egyes jogszabályok miniszteri indoklásai, másrészt jogi egyetemeken használt tankönyvek szövegei kerültek; a *Jogi Fórumok* részkorpuszba a kutatók laikusok jogi természetű kérdéseire vonatkozó szövegek válogatottak; az *Átiratok* részkorpuszt pedig bírósági tárgyalásokon és rendőrségi kihallgatáson rögzített hangfelvételek átirata képezi.

A korpusz megalkotásánál a kutatók tehát külön figyelmet fordítottak arra, hogy a jogi nyelv közérthetőségének vizsgálata a jogi nyelv különféle típusaira kiterjedjen. A kutatás során a fentiekben leírt korpusz a jogi nyelvre vonatkozó mintákkal szolgált, melyeket a köznyelvben előforduló mintákkal hasonlítottak össze. A köznyelvi referencia korpusznak a *Szeged Treebank*-et választották, mely 82 000 mondatot és 1,5 millió szövegszót tartalmaz. A két korpuszt morfológiai és szintaktikai elemzéssel hasonlították össze. Megvizsgálták a szövegekben előforduló szófajok gyakoriságát, szintaktikai függőségi, szemantikai és lexikai elemzést is folytattak. A korpuszokat alkotó szövegeket az érthetőség szempontjából is összehasonlították. A kutatást végzők a statisztikai alapon nyert eredményeket kvalitatív módszerekkel is elemezték és arra a következtetésre jutottak, hogy a fenti szempontok alapján a „párbeszéd jellegű szövegek állnak legközelebb a köznyelvhez érthetőségi szempontból, míg a legnehezebben érthetőeknek a metajogi (magyarázó) szövegek bizonyultak” (Vincze 2018: 36).

Dobos Csilla, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar docense *Állítmányi szerkezetek a magyar jogi nyelvben* című tanulmányában a magyar jogi nyelv állítmánnyal kapcsolatos szintaktikai jellemzőit mutatja be. A szerző az állítmányi szerkezeteket a miskolci jogi korpuszban az alábbiak szerint vizsgálja: igei állítmányok, az állítmányok szerkezeti felépítése, a névszói állítmányok, az igei állítmányok helye a mondatban. Az igei állítmányok kvantitatív és kvalitatív jellegű vizsgálatát követően Dobos Csilla megállapítja, hogy „[...] az MJK-ban [...] a korpusz összes szóelőfordulásának 9%-át alkotó igék többsége jelen időben (64%), kijelentő módban (93%), egyes számban (87%), illetve egyes szám harmadik személyen (94%) fordul elő” (Dobos 2018: 52). Az állítmányok szerkezeti felépítését illetően a szerző megállapítja, hogy a vizsgált korpuszra a kettős állítmánytól eltekintve egyszerű, összetett és halmazott állítmányok egyaránt jellemzőek. Az egyszerű igei állítmányi szerkezetek „több mondat szintű bővítményt (alany, tárgy, határozó) és emellett több szerkezetszintű tagot (pl. tárgy, határozó, jelző)” tartalmaznak (Dobos 2018: 53). A korpuszra jellemző az analitikus szerkesztésű, összetett igealakokból álló egyszerű igei állítmány is. A névszói állítmányok kapcsán a szerző megállapítja, hogy az összetett állítmányok többségében a melléknevek, melléknévi igeneves szerkezetek (pl. -andó / -endő), illetve modális jelentésű pasz-

szív melléknévi igenevek (pl. -ható / -hető) alkotják a névszói részt. Az igei állítmányok helyét abból a szempontból vizsgálja a szerző, hogy vajon az ige helye a mondatban mennyiben befolyásolja az adott mondat érthetőségét. Az MJK-ban – a *Fórum* részkorpusz kivételével – az ige közelebb áll a mondat végéhez, mint az elejéhez, a tárgyi bővítmény pedig gyakran nem csak az igét és az alanyt előzi meg, hanem a mondat legelején szerepel. Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy a vizsgált korpuszra jellemző mondat szerkesztés „nem támogatja az olvasó koherencia igényét, itt a pragmatikai megközelítés segít” (Dobos 2018: 68).

Balogh Dorka, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar szaknyelvoktatója, jogi és gazdasági szakfordító, *Alanyi szerkezetek a magyar jogi nyelvben* című tanulmánya alapvetően az MJK-ban, de más jogi szaknyelvi szövegekben is előforduló alanyi szerkezeteket elemzi. A szerző az alany meghatározása és grammatikaelméleti jellemzését követően a korpuszban, illetve a részkorpuszokban kvantitatív elemzések segítségével nyert adatokat elemez kvalitatív szempontból. Vizsgálódásainak középpontjában szintén a jogi nyelv – laikusok számára való – érthetősége és a jogi nyelvre jellemző alanyi szerkezetek közötti összefüggések állnak. A kutatás eredményeképpen megállapítja, hogy a jogi szövegek mondat szerkesztése eltér a köznyelvitől. Az írott jogi szaknyelvben az alanyt általában bővítmények láncolata előzi meg a mondat elején, sőt az alanyt és az állítmányt is halmozott bővítmények sorozata választja el egymástól. Ez a két jelenség „közérthetőséget gátló tényező(k)” (Balogh 2018: 94). A szerző ugyanakkor rámutat a részkorpuszokban megfigyelhető eltérésekre: „a kódexek és a jogszabályok mondatainak legelején ritkán áll alany, míg a köznyelvi szövegekben és fórumok szövegeiben az alannal kezdődő mondatok száma jóval magasabb” (Balogh 2018: 92).

Kurtán Zsuzsa, a Miskolci OTKA Kutatócsoport tagja, *Mellérendelés a magyar jogi nyelvben* című tanulmányában a magyar jogi nyelvre jellemző tipikus kötőszós és kötőszó nélküli mellérendelés szintaktikai környezetének főbb jellemzőit tárja fel és írja le az MJK adatai alapján. Tanulmányában konkrét példákon keresztül elemzi a mellérendelést, mint az írott jogi szöveg érthetőségét jellemzően akadályozó tényezőt is. Részletesen példák segítségével szemlélteti az (és; valamint; illetve; illetőleg; majd) kötőszavas és kötőszó nélküli kapcsolatos mellérendelések, a (vagy) kötőszavas választó, a(z) (azonban; de; viszont) kötőszavas ellentétes, a kötőszavas (ezért; így; tehát) következtető, valamint a magyarázó (azaz) utótagú mellérendeléseket. A részkorpuszok mellérendelő szerkezet használatában változatos nyelvi mintákat talál. A vizsgálat eredményei alapján az *Ítélet* részkorpusz tartalmazza a mellérendelő kötőszavakat a legnagyobb arányban és változatosságban. Ugyanakkor a *Jogi fórum* részkorpusz mutatja a legnagyobb hasonlóságot a köznyelvi beszéd sajátosságaival. A *Jogi fórum* részkorpusz a köznyelvit is meghaladó arányban és változatos módon használja a mellérendeléseket megvalósító kötőszavakat. A szerző véleménye szerint ezek bár formailag kötőszavaknak tekinthetők, valójában diskurzusjelölők. A mellérendelés és érthetőség összefüggését illetően a szerző kiemeli, hogy a jogi nyelvhasználatban az értele-

mezhetőséget befolyásolhatja a „mellérendelt elemek száma (például hosszú felsorolások nyílt szerkezetű mellérendeléseiben), valamint a kötőszó jelölése vagy annak hiánya” (Kurtán 2018: 121). Ugyanakkor a mellérendelés nyelvi elemei között fennálló tartalmi-logikai kapcsolatok felismerése a nyelvi rendszeren kívül eső társadalmi jelenségek, többek között a jog és egyén szaknyelvek regisztereinek keveredése, az egyszerűsítés, a jogi nyelv közérthetősége iránt növekvő igény egyaránt befolyásolják.

Sajgál Mónika, a Miskolci OTKA Kutatócsoport tagja, *Alárendelés a magyar jogi nyelvben* című tanulmánya a jogi szaknyelvre jellemző alárendelő típusokat írja le, majd megvizsgálja, hogy a MJK hat részkorpuszában milyen – a köznyelvtől – eltérő alárendelő szerkezetek figyelhetők meg. A kutatás eredményei alapján megállapítja, hogy a vizsgált jogi szövegekre jellemző a többszörösen összetett, gyakran közbeékelést tartalmazó alárendelő mondatok használata. Az alárendelő szerkezetekben használt kötőszavak a részkorpuszokban érdekes rétegződést mutatnak. A legtöbb és leggyakoribb különböző alárendelő kötőszó a köznyelvi szövegekben, a fórumban és a tankönyvekben és ítéletekben a leggyakoribb. Érdekes ugyanakkor, hogy a kódexjogban és a jogszabályokban egyaránt két kötőszó – a *hogy* és a *ha* – dominál. Az alárendelő mellékmondatok típusait tekintve is érdekes rétegződést mutatnak a részkorpuszok: „a kódexjogra egyértelműen a feltételes mellékmondat és az alanyi, tárgyi, valamint helyhatározói mondatrészt kifejező minőségjelzői vonatkozó mellékmondatok dominanciája jellemző” (Sajgál 2018: 151). Ugyanakkor a fórumokban és ítéletekben gyakran előfordul a *hogy* kötőszóval bevezetett függő idézés, mely a köznyelvi szövegekre jellemző.

Kurtán Zsuzsa, a Miskolci OTKA Kutatócsoport tagja, a *Központozás a magyar jogi nyelvben* című tanulmánya a jogi szövegek központozásának általános jellemzőit mutatja be. A jogi MJK és köznyelvi SZK korpuszokban előforduló írásjelek statisztikai elemzése alapján mindkettőben az írásjelek jelentős aránya mutatható ki. A jogi részkorpuszokban némileg magasabb (16,8%), míg a köznyelvi korpuszban (15,8%) alacsonyabb az írásjelek előfordulási aránya (159). Az egyes írásjelek gyakorisága azonban a jogi és köznyelvi korpuszban hasonló: az első helyen a vessző áll, amit második, vagy harmadik helyen követ a pont. A jogi korpuszban azonban magasabb arányban fordul elő a zárójel. Természetesen a paragrafusjel a kódexjog részkorpuszban a legmagasabb. Noha a központozás nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy a gondolatokat írásban koherens módon jelöljük, a jogi nyelvre jellemző központozás bizonyos esetekben éppen az érthetőséget nehezíti. A szerző ezek közül kiemeli a nem egyforma hosszúságú részek alkalmazását pontokkal jelölt felsorolásokban, vagy a szövegekbe ékelte szövegrészek használatát. Erre való tekintettel a szerző hangsúlyozza, hogy „célzerű a felsorolások összefoglalása, a tételek csoportosítása, rövidítése” (Kurtán 2018: 179).

Markovich Réka, a Centre for Philosophy and Social Science, London School of Economics and Political Science munkatársa, *A jogszabályok logikai mélystruktúrája* című hetedik tanulmányban jogelméleti szempontból elemzi a jogszabá-

lyokban használt jogi nyelv és a logikai szerkezetek egymáshoz való viszonyát. Tanulmányát két nagy részre osztja. Az első részben a propozicionális logika, a másodikkban a deontikus logika és a jogszabály szövegbeli összefüggéseit tárgyalja. A propozicionális logika 16 igazságfüggvénye közül a köznyelvben leggyakrabban használt ötöt – a negációt, konjunkciót, diszjunkciót, konnegációt és kondicionálisat – mutatja be részletesen példák segítségével. Érdekes, hogy a propozicionális logikai kapcsolat azonosítását nehezítő, ezáltal a megértést is akadályozó – a hétköznapiakban is használt – kifejezések között megemlíti az *illetve* és *illetőleg* szokat. E kötőszavak használata esetében nem egyértelmű, hogy konjunkciót (és), vagy diszjunkciót (kizáró vagy-ot) fejeznek ki. A deontikus logikai modalitások közül a kötelezőséget, a megengedettséget és a tilalmat részletezi. A tilalom nyelvi kifejezése kapcsán érdekes példaként hozza fel a *Büntető Törvénykönyvet* (Btk.). Noha a Btk. azokat a cselekményeket sorolja fel, „amelyek deontikus minősítését illetően aligha van kétségünk a tilalom felől, a tilos szó vagy a fent említett megoldások (*nem lehet, nem szabad, nem + hatóképző* igei szó szerkezet) nem szerepel a jogszabályban egyszer sem” (Markovich 2018: 196). A tilalmat a *büntetendő* melléknévi igenéves szerkezet fejezi ki, pl. „Aki mást megöl, büntetett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő” (Markovich 2018: 197). Összegzésképpen a szerző hangsúlyozza a logikai szempontok jelentőségét az értelmezés szintjén és a jogalkotás folyamatában is, a konkrét megközelítés kapcsán.

Gedeon Magdolna, a Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar docense, *A magyar jogi nyelv történetéről* című tanulmányban a magyar nyelv történelmi szempontú fejlődését tekinti át. Leírja, hogy a 15–16. századig Magyarországon a latin nyelvű írásbeliség uralkodott. A 15. században ugyanakkor a vidéki nemesek körében kiadott okiratokban egyre több magyar nyelvű kifejezés jelenik meg. A latin azért továbbra is uralta a jogélet nyelvét. A reformáció hozta meg a 16. század második felében a magyar írásbeliség fellendülését. A szerző a magyar nemzeti nyelv kialakulásában olyan példákat említ, mint Sylvester János *Grammatica Hungarolatina* műve, vagy a 16. században megjelent Werbőczy *Hármaskönyv*. A *Hármaskönyv* jelentősége, hogy az európaiatól eltérő magyar szokásjogot foglalta össze. Illetve ez volt az első olyan jogi munka, melyet 1565-ben Weres Balázs magyarra fordított, *Magyar Decretum* címen. A 17–18. században megtorpant a magyar jogi nyelv kialakulása. Az 1784. nyelvrendelet a németet írta elő a Monarchia hivatalos nyelvének. A németesítésre való törekvés azonban lendületet adott a magyar nyelvújítási törekvéseknek. A magyar jogi szaknyelv végül a 19. században szorította ki a latin nyelvet. A magyar jogi szaknyelv kialakulásában az egyik legnagyobb kihívás az egységes terminológia kidolgozása volt. A szerző erre példának hozza a latin *dos, appellatio* és *provocatio* szavak különböző magyar nyelvű megfeleltetéseit a történelem során.

Puklus Márta, szakfordító, tolmács, a Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar egyetemi tanársegédje, *Tolmácsolás a tárgyalóteremben, »Elvesztettem a fonalat, hol tartunk?«* című tanulmányában a bírósági tolmácsolást mint kommu-

nikatív szituációt vizsgálja. Bíróági jegyzőkönyvekben a tolmácsolást is rögzítő hangfelvételek átiratát elemzi és hasonlítja össze a jegyzőkönyvezést és tolmácsolást az 'interpreting' (tolmácsolás) és 'interpretation' (értelmezés) keretében. Arra keresi a választ, hogy vajon bíróági tolmácsolási helyzetben mit várnak el a tolmácsolótól: tolmácsolást vagy értelmezést? A jegyzőkönyvek adatai alapján a szerző arra a következtetésre jut, hogy a bírák elvárásaival szemben, akik pusztán a lexikai, szó szerinti megfeleltetést hangsúlyozzák, a „tolmácsolásnál fontos az ekvivalencia minden szinten történő megteremtése” (Puklus 2018: 232). Összegzőképpen a szerző megállapítja, hogy nehéz meghatározni a tolmács szerepét a tolmácsolási helyzetben, mivel „sem a bíróság, sem az idegen nyelvű fél, sem a tárgyalás egyéb résztvevői nincsenek pontosan tisztában a nyelvi közvetítés összetettségével” (Puklus 2018: 239).

Zödi Zsolt, a Corvinus Egyetem docense *A jog érthetőségének határai. Megtudják-e oldani a nyelvészek a jogi szövegek érthetlenségének problémáját* című tanulmányában a jogi szövegek érthetőségének nyelvi akadályait veszi számba. Írásában azt vizsgálja, hogy a jog érthetősége, illetve az azt akadályozó nyelvi tényezők hogyan befolyásolják a joghoz való hozzáférést. Az érthetlenség főbb példáit a nyelvi egyszerűsítési mozgalom, a Plain English Movement (PEM) mozgalom keretében megjelent dokumentumok alapján elemzi három tipikus jogi – eljárási, folyamatos igazodás és laikus problémamegoldás – helyzetben. Arra a következtetésre jut, hogy a nyelvi érthetőségben a lexikai és szintaktikai szinteken túl a pragmatikai szempontok is dominálnak. Arról van ugyanis szó, hogy „az életbeli történések *nem a jogi szövegeknek megfelelően szerveződnek* ..., így megoldásuk speciális hermeneutikai erőfeszítést – applikációt – igényel” (Zödi 2018: 258). Az érthetőség szempontjából fontos figyelembe venni azt a tényt is, hogy a jogban a köznyelvben is használt szavak sajátos jogászai jelentést kapnak. A szavak jelentése tehát „végső soron a *használati, alkalmazási* szokásokban gyökerezik” (Zödi 2018: 259). Fontos szempont továbbá, hogy a jogi szaknyelv más szakterületek lexikai regiszteréből is merít terminusokat, ami szintén nehezíti az érthetőséget. Összességében tehát bár fontos a nyelvészek szerepe a jogi nyelv érthetőségének elősegítésében, „*egyedül minden érthetlenségi problémát bizonyosan nem tudnak megoldani*” (Zödi 2018: 260).

Pázmándi Kinga, a Neumann János Egyetem, Gazdaságtudományi Kar; ELTE Gazdálkodástudományi Intézet docense *A jog nyelvi dimenziói és a fogyasztóvédelem »devizahiteles« perek szereplőinél azonosítható nyelvi attitűdök* című tanulmányában a jog nyelvi aspektusait a fogyasztóvédelmi közjog területein vizsgálja. A devizahiteles fogyasztói kölcsönökkel kapcsolatban indított perekben vizsgálja a jogi cselekvéseket indukáló általános nyelvi mintákat. Ezt követően egy konkrét esettanulmányon keresztül mutatja be a nyelvi cselekvés dimenzióit. Vizsgálódásai eredményeképpen megállapítja, hogy a szövegek értelmezésében leginkább a jogi pragmatika kerete nyújthat segítséget. Hozzáteszi, hogy „a perekben, a tárgyalótermi diskurzusaikban a jogászok nyelvi cselekvéseinek valódi magyarázatát (értelmét) gyakran nem a *textus*, hanem a *kontextus* adja” (Pázmándi 2018: 280).

Vinnai Edina, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar docense »Megértette a figyelmeztetést?« *A figyelmeztetések és tájékoztatások közlése a büntetőeljárásokban* című tanulmányában a Miskolci Jogi Korpusz két beszélt nyelvi alkorpuszában azt vizsgálja, hogy a büntetőeljárásokban (rendőrségi kihallgatáson, tanú (sértett) kihallgatása, terhelt kihallgatása) kritikus szerepet játszó tájékoztatásokat és figyelmeztetéseket a laikusok valóban megértik-e. Vizsgálata arra is kiterjed, hogy vajon a bírák a tárgyalások során mennyiben alkalmazzák a 2017. év folyamán az ország valamennyi bíróságán megszervezett „Közérthetőség és szakszerűség a bírósági jogalkalmazásban” kötelező képzésen javasolt gyakorlatokat. Az empirikus vizsgálat tárgyát rendőrségi kihallgatásokon rögzített hangfelvételek, valamint a bírósági tárgyalásokon – a bírák engedélyével – rögzített felvételek adták. A 2016–2017. években gyűjtött hangfelvételek elemzését követően a szerző megállapítja, hogy „azok a bírák, akik a kutatásban részt vettek, a figyelmeztetések és tájékoztatások közlése során valóban törekednek azok világos, egyértelmű és a laikusok egyéni körülményeit figyelembe vevő megfogalmazására” (Vinnai 2018: 295). Hangsúlyozza ugyanakkor, hogy további kutatások feladata megvizsgálni, hogy a laikusok mennyire értik meg a nekik címzett tájékoztatásokat és figyelmeztetéseket.

Szabó Miklós, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar egyetemi tanára *A szavak ura, Pragma vs. Praxis* című zárótanulmányában azt vizsgálja, hogy a jogi aktusok mennyiben értelmezhetők a szemantika és pragmatika elméleti keretében. Megállapítja, hogy a jogi normák által rögzített cselekvések beszéd- és pragmatikai, de *jogi aktusok* is, melyek „jogi következményeket vonnak maguk után” (Szabó 2018: 302). Ugyanakkor azt is állítja, hogy a pragmatika felől nézve jelentés nincs, csak adott helyzetek, melyek ismeretében meg lehet konstruálni a jelentést. Ha a jogot azonban normatív keretrendszernek tekintjük, akkor kérdés, hogy a benne foglalt szöveg hogyan értelmezhető. A jelentés kontextuális járulék nélkül való értelmezését a textualizmus irányzata képviseli. Ők elutasítanak minden kontextuális értelmezést, vagyis pragmatikai szemléletet és bírói aktivizmusnak definiálják a szituatív értelmezést. Ugyanakkor rámutat arra, hogy a normától eltérő – egyedi – esetekben a szöveg kontextus nélküli értelmezése nem megoldás. Ilyen esetekben szükség van a praxisra, amikor is „az értelemképzés a jelentés fölé kerekedhet” (Szabó 2018: 313).

A fentiekben bemutatott kötet egyedülálló vállalkozás. A kutatásban részt vevő nyelvészek és jogászok Magyarországon elsőként létrehozott hat részkorpuszból álló jogi korpuszban végzett kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerekkel arra keresik a választ, hogy hol húzódik az érthetőség határa a jog (praxis) és a nyelvtudomány (pragma) dimenziójában. A kötet alapvető fontosságú a jogi szövegek alkotóinak és (fel)használóinak, de a jogi nyelv közvetítésében részt vevő fordítók, tolmácsok és lektorok számára is rendkívül fontos olvasmány. A kötet tanulmányai elősegítik a jogi helyzetben – eltérő nyelvi és jogi rendszerek közötti – eredményes nyelvi közvetítést a jelentés és értelmezhetőség különböző rétegeinek alapos bemutatásával.